

УДК 349.22

ДИСЦИПЛІНАРНА ВІДПОВІДАЛЬНІСТЬ АДВОКАТІВ: ПРОБЛЕМНІ ПИТАННЯ

Колеснік Т. В.,
*професор кафедри цивільно-правових
дисциплін Донецького юридичного
інституту МВС України,
д-р. юрид. наук, доцент
ORCID: 0000-0002-9167-4072*

Висвітлення питань дисциплінарної відповідальності адвокатів за порушення Правил адвокатської етики й досі не втрачає актуальності. Треба зазначити, що серед питань, що урегульовуються нормами Закону України «Про адвокатуру та адвокатську діяльність», не останню роль відіграють етичні аспекти в адвокатській діяльності. Правила адвокатської етики, затверджені 9 червня 2017 року, змінилися у бік чіткості формулювань та уніфікації застосування¹. Та слід підкреслити, що в них закріплена необхідність захисту від безпідставного тиску з боку скаржників, а не лише дисциплінарна відповідальність адвоката.

Закон України «Про адвокатуру та адвокатську діяльність» чітко регламентує у ст. 32, що дотримання Правил адвокатської етики є одним з основних професійних обов'язків адвоката; систематичне або грубе одноразове порушення правил адвокатської етики, що підриває авторитет адвокатури України, є дисциплінарним проступком і може бути підставою для притягнення адвоката до дисциплінарної відповідальності².

Відповідно до ст. 2 Директиви Європейської Співдружності адвокат, здійснюючи свою діяльність, повинен дотримуватися норм етики, прийнятих у державі, в якій він надає правові послуги³.

Дисциплінарна відповідальність адвоката – це спеціальний вид відповідальності, що регламентується не положеннями КЗпП

¹ Правила адвокатської етики від 9 червня 2017 р. [Електронний ресурс]. Режим доступу http://unba.org.ua/assets/uploads/397cb18fd14535af5535_file.pdf.

² Про адвокатуру та адвокатську діяльність : Закон України від 05.06.2012 року № 5076-VI // *Офіц. вісн. України*. 2012. № 62. Ст. 2509.

³ Загальний кодекс правил для адвокатів країн Європейського Співтовариства від 22 березня 1977 р. № 77/249 [Електронний ресурс]. Режим доступу <https://kmdkka.com/advokatura/zagalnyy-kodeks-pravyl-dlya-advokativ>.

України¹, а нормами Закону України «Про адвокатуру та адвокатську діяльність».

Слід підкреслити, що у вказаних нормативних актах немає визначення поняття «дисциплінарний проступок», але перелічені підстави для притягнення адвоката до дисциплінарної відповідальності: 1) порушення вимог несумісності; 2) порушення присяги адвоката України; 3) порушення правил адвокатської етики; 4) розголошення адвокатської таємниці або вчинення дій, що призвели до її розголошення; 5) невиконання або неналежне виконання своїх професійних обов'язків; 6) невиконання рішень органів адвокатського самоврядування; 7) порушення інших обов'язків адвоката, передбачених законом. Не є підставою для притягнення адвоката до дисциплінарної відповідальності винесення судом або іншим органом рішення не на користь його клієнта, скасування або зміна судового рішення або рішення іншого органу, винесеного у справі, в якій адвокат здійснював захист, представництво або надавав інші види правової допомоги, якщо при цьому не було вчинено дисциплінарного проступку.

Серед характерних особливостей процедури притягнення до відповідальності адвоката є той факт, що ініціювати дисциплінарне провадження може не лише адвокатське об'єднання, а й будь-яка інша особа, якій стало відомо про факти поведінки адвоката, які за законодавством є підставою для дисциплінарної відповідальності. Також принциповим є той факт, що дисциплінарне провадження стосовно адвоката порушується тільки у випадках обґрунтованої заяви (скарги), в якій містяться відомості про наявність ознак дисциплінарного проступку. Сама процедура дисциплінарного провадження передбачена ст. 37 зазначеного Закону та має чотири стадії, які включають: 1) проведення перевірки відомостей про дисциплінарний проступок адвоката; 2) порушення дисциплінарної справи; 3) розгляд дисциплінарної справи; 4) прийняття рішення у дисциплінарній справі.

Перша стадія дисциплінарного провадження поєднує у собі як одноосібні, так і колегіальні дії, зокрема після реєстрації протягом 3-х днів заяви (скарги) на поведінку адвоката призначається один із членів дисциплінарної палати для перевірки відомостей про дисциплінарний проступок адвоката та який отримує у адвоката письмове пояснення по суті справи. У частині письмових по-

¹Кодекс законів про працю України від 10 грудня 1971 року № 322-VIII [Електронний ресурс]. Режим доступу: <http://zakon4.rada.gov.ua/laws/show/322-08>.

ясень такі дії тотожні загальному правилу притягнення до дисциплінарної відповідальності.

Друга стадія – порушення дисциплінарної справи – передбачає колегіальність у прийнятті рішень, зокрема «дисциплінарна палата кваліфікаційно-дисциплінарної комісії адвокатури більшостю голосів членів палати, які беруть участь у її засіданні, вирішує питання про порушення або відмову в порушенні дисциплінарної справи стосовно адвоката». Характерною рисою цієї стадії є те, що рішення про порушення дисциплінарної справи або відмову в її порушенні може бути оскаржено протягом 30 днів з дня його прийняття до Вищої кваліфікаційної комісії адвокатури або до суду. Тобто вже на цьому етапі є можливість оскарження рішення, при цьому передбачено альтернативу щодо органу, до якого можна подати відповідну заяву.

Третя стадія – розгляд дисциплінарної справи – здійснюється протягом 30 днів з дня її порушення. Ця процедура здійснюється колегіально членами кваліфікаційно-дисциплінарної комісії. Сама дисциплінарна справа розглядається на засадах змагальності, що є відмінним від загальних процедур притягнення працівників до дисциплінарної відповідальності.

Четверта стадія – дисциплінарне провадження – це прийняття рішення у дисциплінарній справі. Ця стадія має свої особливості, які залежать від виду дисциплінарного стягнення, що накладається на адвоката. Види стягнень визначені у ст. 35 Закону України «Про адвокатуру та адвокатську діяльність»: 1) попередження; 2) зупинення права на заняття адвокатською діяльністю на строк від одного місяця до одного року; 3) для адвокатів України – позбавлення права на заняття адвокатською діяльністю з наступним виключенням з Єдиного реєстру адвокатів України, а для адвокатів іноземних держав – виключення з Єдиного реєстру адвокатів України.

Слід підкреслити, що рішення приймаються колегіально простою більшістю голосів, за виключенням випадків, коли приймається рішення про припинення права на заняття адвокатською діяльністю. Таке рішення може бути прийняте тільки не менше ніж двома третинами голосів від загального складу кваліфікаційно-дисциплінарної комісії адвокатури. Рішення у дисциплінарній справі адвоката може бути оскаржене у строк 30 днів з дня його прийняття. Оскарження може подаватися до Вищої кваліфікаційно-дисциплінарної комісії адвокатури або ж до суду.

Отже, можемо констатувати, що особливості дисциплінарних проваджень стосовно адвокатів характеризуються процеду-

рами, які здійснюються одноосібно одним із членів дисциплінарної палати та колегіальними процедурами. Стосовно строку усієї процедури, то вона є однією з найдовших, а за деталізацією дій відповідає умовам прозорості та демократизму.

УДК 349.2

ПОДОЛАННЯ НЕЗАДЕКЛАРОВАНОЇ ПРАЦІ ПОСАДОВИМИ ОСОБАМИ ДЕРЖАВНОЇ СЛУЖБИ УКРАЇНИ З ПИТАНЬ ПРАЦІ

*Лагутіна І. В.,
завідувач кафедри трудового права і
права соціального забезпечення
Національного університету
«Одеська юридична академія»,
д-р юрид. наук, доцент*

Важлива роль інспекції праці у будь-якій країні полягає у сприянні дотримання національного законодавства про працю та добросовісній трудовій практиці з метою забезпечення основних прав працівників, збалансованого соціально-економічного розвитку та здорових і ефективних соціально-трудоких відносин як основи конструктивного соціального діалогу і, отже, сприятливого інвестиційного клімату. Інспекції праці покликані допомагати роботодавцю та працівникам у виробленні добросовісної трудової практики, досягненні соціальної справедливості та гідних умов праці для всіх.

В рамках Програми гідної праці МОП для України на 2016 – 2019 роки¹ реалізується Проект Міжнародної організації праці «Зміцнення системи інспекції праці і механізмів соціального діалогу». Метою Проекту є підтримка Уряду України у підвищенні ефективності системи інспекції праці та забезпечення дотримання трудового законодавства. Ключовими завданнями Проекту є зміцнення інституціональної спроможності ключового органу виконавчої влади, посилення ролі соціальних партнерів – задля забезпечення застосування конвенцій МОП про інспекцію праці у промисловості й торгівлі (№ 81) 1947 р. та про інспекцію праці в сільському господарстві (№ 129) 1969 р., що були ратифіковані Україною у 2004 році.

¹ Програми гідної праці МОП для України на 2016-2019 роки // [Електронний ресурс] / Сайт Міжнародної організації праці. Режим доступу: http://www.ilo.org/wcmsp5/groups/public/---europe/---ro-geneva/---sro-budapest/documents/genericdocument/wcms_470684.pdf.